

PLANUL DE ACȚIUNI UNIUNEA EUROPEANĂ – REPUBLICA MOLDOVA

Noutăți – August 2006

Buletinul lunar de noutăți privind implementarea unor domenii prioritare ale Planului de Acțiuni UE-RM este întocmit de ADEPT și Expert-Grup în cadrul proiectului „Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Republica Moldova: document accesibil publicului”, finanțat de Departamentul Marii Britanii pentru Dezvoltare Internațională (DFID).

I. INSTITUȚII DEMOCRATICE

Drepturile omului

Proiectul hotărârii Guvernului **cu privire la organizarea și funcționarea coordonatorului în domeniul drepturilor omului din cadrul autorităților publice centrale și locale**, elaborat de Ministerul Justiției, a fost analizat în cadrul unei întâlniri comune a avocaților parlamentari, reprezentanți ai ONG-urilor specializate în domeniu (Comitetul Helsinki Moldova, LADOM, Asociația Pro-Democrația, Amnesty Moldova) și PNUD¹. Crearea cadrului normativ în domeniu face parte din prevederile Programului Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului. Participanții la întrunire au apreciat documentul ca imperfect și au solicitat revizuirea sa până la prezentare în Guvern, indicând asupra faptului că admite interpretări abuzive, este întocmit în lipsa unor analize minuțioase, fără ca statutul, responsabilitățile, atribuțiile și drepturile coordonatorilor, relațiile acestuia cu alte autorități să fie clar determinate.

Avocatul parlamentar Iurie Perevoznic a adresat o sesizare Guvernului, în care invocă mai multe petiții ale cetățenilor ce **contestă prevederile Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a pensiilor funcționarilor publici** (HG nr.412 din 22.02.2004). Petiționarii nu sînt de acord cu prevederile conform cărora, cuantumul venitului mediu lunar necesar pentru stabilirea pensiei funcționarilor publici se determină printr-o modalitate ce nu corespunde Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat. Avocații parlamentari consideră că actul guvernamental contestat reglementează formula de apreciere a venitului mediu într-un mod **diferit de reglementarea inclusă în legea organică** și astfel executivul a încălcat dispozițiile constituționale care nu admit restrîngerea exercițiului unor drepturi decît prin lege. Guvernului i se solicită să înlăture condițiile care limitează drepturile cetățenilor².

La 31 august, Comitetul Helsinki Moldova a difuzat un **comentariu referitor la situația creată și modul de acțiune a organelor de ordine publică**, care au reținut mai mulți reprezentanți ai ONG „Hyde Park” ce pichetau Casa Guvernului, solicitînd urgentarea instalării bustului lui Liviu Rebreanu. Deși protestatarii pichetau pașnic, în baza unei autorizații recunoscute de Curtea de Apel, colaboratorii de poliție i-au provocat la opunere de rezistență, motiv pentru care ulterior i-au reținut și deținut în stare de arest un termen îndelungat, fără a admite vizitarea de către avocat. Intervenția organelor de drept este apreciată drept limitare a dreptului la întrunire, iar Comitetul Helsinki și-a asumat acordarea asistenței juridice pentru despăgubirea echitabilă a persoanelor reținute, eventual prin depunerea unei plîngerii la CEDO³.

¹ www.ombudsman.md ;

² http://www.ombudsman.md/Ses_avize/SA/179/;

³ <http://www.curaj.net>

Cooperare cu societatea civilă

În cadrul proiectului „Abilitarea socio-economică a tineretului”, susținut de Ministerul Educației și Tineretului, Banca Mondială și UNICEF-Moldova, **15 ONG au primit granturi pentru crearea centrelor comunitare de tineret și organizarea activităților între tineri**. Proiectul este implementat într-un șir de raioane ale republicii, cu scopul sporirii numărului tinerilor care au acceptat practici sociale pozitive, consolidării capacităților în prestarea de servicii tinerilor și majorării numărului micro-întreprinderilor viabile, create de persoane tinere.

Mai multe ONG-uri specializate în domeniul mass-media consideră că „**Parlamentul doar a mimat cooperarea cu societatea civilă**” la elaborarea și promovarea proiectului Codului Audiovizualului⁴. Autorii unei declarații difuzate la 9 august 2006 își exprimă îngrijorarea în legătură cu faptul că majoritatea parlamentară nu a ținut cont de recomandările societății civile în partea referitoare la audiovizualul public local, precum și de cele care priveau modificarea Codului civil, prin introducerea unui plafon maxim al despăgubirilor ce pot fi solicitate de la mijloacele de informare în masă. Legislativul este chemat „să dea dovadă de atitudine sinceră în relațiile cu societatea civilă”.

Primul-ministru a emis o dispoziție prin care, în cadrul instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate de stat urmează să fie create grupuri de lucru, care **în comun cu reprezentanții organizațiilor studențești și ale elevilor**, vor elabora o concepție de stabilire a taxei de cazare în cămine.

Prevenirea torturii. Drepturile deținuților

Deținuții penitenciarului din Leova au declarat **greva foamei**, invocând maltratarea de către un grup de gardieni. În perioada cît situația era tensionată, organizațiile de apărare a drepturilor omului nu au avut acces în penitenciar. Departamentul Instituțiilor Penitenciare a creat o comisie specială pentru investigarea cazului și stabilirea persoanelor vinovate, reprezentanții Ministerului Justiției declarînd că vor lua măsuri pentru asigurarea unor condiții mai bune de detenție⁵.

Deținutul Valeriu Bocman, condamnat la 21 ani de închisoare, **a declarat greva foamei** din motiv că nu este de acord cu condițiile în care este ținut⁶. Deținutul a fost sancționat cu 10 zile de carceră și conform declarațiilor avocatului acestuia, condițiile în care este plasat sînt inumane, iar colaboratorii organelor de drept au comis în privința sa mai multe abuzuri. Avocatul invocă maltratarea clientului său și aplicarea actelor de tortură pentru a-l forța să recunoască comiterea mai multor infracțiuni. După cum afirmă apărătorul, plîngerile depuse la Procuratura generală s-au materializat prin dosare penale intentate colaboratorilor poliției, însă instanța de judecată a respins acuzațiile.

La Comitetul pentru plîngeri au parvenit peste 150 de sesizări, **majoritatea cărora sînt legate de condițiile în locurile de detenție**. Deținuții se plîng că instituțiile penitenciare sînt suprapopulate, lipsesc condițiile minime de existență, nu este suficientă apă potabilă, sînt stabilite restricții la primirea coletelor cu produse alimentare din partea rudelor, nu este asigurată confidențialitatea în timpul întrevederilor. Deținuții mai invocă presiuni, intimidări fizice și psihice din partea unor colaboratori ai penitenciarelor.

În cadrul Penitenciarului nr.2 din Lipcani va fi creată **o grupă specială de școlarizare intensivă**, care va viza deținuții analfabeți⁷. Conform responsabililor din cadrul Departamentului Instituții Penitenciare, se înregistrează frecvente cazuri cînd condamnați minori nu posedă cunoștințe elementare, fapt care împiedică resocializarea lor ulterioară și obținerea studiilor profesionale. În

⁴ www.ijc.md

⁵ Mass-media continuă să publice informații despre situația deplorabilă a deținuților din penitenciarul respectiv, inclusiv și după ce autoritățile s-au sesizat și au demarat investigații speciale. Publicația „TIMPUL”, NR.478 din 08.09.2006

⁶ Comunicatul Agenției Infotag din 07.08.2006;

⁷ www.basa.md

cadrul gimnaziului din incinta penitenciarului din Lipcani în anul 2006 studiază 149 de condamnați minori.

Executarea deciziilor CEDO

La 8 august 2006 Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a emis o **nouă hotărîre de condamnare** a Moldovei, în cauza Ermicev vs Moldova (încălcarea art.6 – dreptul la proces echitabil și încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție). CEDO stabilit că autoritățile trebuie să achite reclamantului 29 000 EUR - valoarea de piață a apartamentului în litigiu, 2 465 EUR pentru prejudiciul material, 2 000 EUR pentru prejudiciul moral și 300 EUR pentru costuri și cheltuieli.

Egalitatea șanselor

Prin Hotărîrea Guvernului Nr.895 din 07.08.2006 este aprobat **Regulamentul Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați**⁸. Printre atribuțiile Comisiei vor fi: - participarea la elaborarea și realizarea politicii de promovare a egalității femeilor cu bărbații la toate nivelurile, atât în sfera publică, cât și în cea privată; - monitorizarea respectării principiului egalității între femei și bărbați, ținînd cont de standardele internaționale relevante; - contribuție la modernizarea cadrului legislativ și instituțional în vederea asigurării egalității de șanse între femei și bărbați, inclusiv în familie; - coordonarea activității structurilor statale în domeniu, contribuție la implementarea principiului șanselor egale pentru femei și bărbați în principalele domenii de activitate a autorităților administrației publice centrale și locale; - cooperare cu organismele internaționale și cu organizațiile neguvernamentale în vederea promovării principiului egalității femeilor și bărbaților; - informarea opiniei publice despre evoluția situației privind respectarea principiului egalității genurilor.

În cadrul unei conferințe de presă convocate pe 9 august la Agenția Infotag, s-a anunțat prezentarea la ONU a **unui raport alternativ privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor**, de către societatea civilă din Moldova. Reprezentanții Forului organizațiilor de femei din Moldova afirmă că deși sînt constatate mai multe îmbunătățiri în situația femeilor, există încă o serie de neajunsuri, inegalitatea gender fiind constatată la o serie de parametri: salariul mediu; șomaj; reprezentare în Parlament și Guvern; traficul de ființe umane; aplicarea violenței etc.

Asigurarea drepturilor la asociere

În cadrul lucrărilor unei mese rotunde organizate la inițiativa Confederației Sindicatelor Libere din Moldova „Solidaritate” și Asociația președinților și consilierilor raionali au fost examinate probleme ce țin de **dezvoltarea dialogului în perioada 2006-2010**. La lucrări a participat și Primul-ministru, care a apreciat evenimentul drept un prim pas spre consolidarea cooperării partenerilor sociali cu administrația publică locală, menit să sporească realizarea mai eficientă a programelor de dezvoltare a țării. Conducătorilor administrației publice locale li s-a solicitat să invite partenerii sociali la ședințele autorităților raionale și municipale, pentru a participa activ la luarea deciziilor de importanță regională. De la președinții de raioane s-a cerut formularea în regim de urgență a propunerilor de consolidare a relațiilor de colaborare cu partenerii sociali.

Guvernul a aprobat o nouă modalitate de calculare a minimumului de existență, care păstrează aceleași secțiuni de cheltuieli: produse alimentare; produse nealimentare; servicii. Elementele noi vizează calculul fluctuațiilor sezoniere în consumul produselor alimentare și majorarea unor rate de consum. Deși autorii documentului afirmă că se propune determinarea unui minimum de existență real, **reprezentanții sindicatelor își exprimă dezacordul față de respectivul document**⁹. Confederația Sindicatelor din RM constată că documentul nu aduce nimic nou în modul de stabilire a normativelor și modului de calculare a minimumului de existență a populației. Se afirmă că în unele

⁸ Conform HG nr.350/07.04.2006, Regulamentul de activitate a Comisiei urma să fie elaborat și prezentat Guvernului pînă la data 15 mai 2006;

⁹ www.csrmd.md;

cazuri aplicarea regulamentului ar putea înrăutăți situația privind protecția socială a cetățenilor, influențând nefast procesul de argumentare și stabilire a garanțiilor sociale minime: salarii, pensii, burse, indemnizații și alte plăți sociale. CSRM își exprimă regretul pentru faptul că executivul continuă să adopte acte normative ce ating interesele social-economice ale salariaților fără a ține cont de opinia partenerilor sociali și solicită urgentarea elaborării și înaintării spre adoptare a proiectului de Lege cu privire la minimul de existență.

Drepturile angajaților

Conform declarațiilor reprezentanților Asociației Orbilor din Moldova, **peste 50% din angajații în cadrul întreprinderilor pentru nevăzători ar putea rămâne fără lucru**, din cauza că unitățile respective activează în pierdere¹⁰. Președintele Asociației afirmă că produsele confecționate de întreprinderile subordonate nu sînt solicitate, iar administrația nu dispune de fonduri pentru salarizare¹¹. În cele 7 întreprinderi ale Asociației activează circa 700 persoane, salariul mediu constituind circa 770 lei.

Conform Biroului Național de Statistică, în ianuarie-iulie 2006, **salariul mediu în economia națională** a constituit 1578 de lei, fiind în creștere 29 % comparativ cu aceeași perioadă a anului 2005. În sfera bugetară, salariul mediu a constituit 1561 de lei, iar în sectorul real - 1843 de lei.

Prin Hotărîrea Guvernului nr.1000 din 28.08.2006 sînt aprobate **condițiile de salarizare a angajaților civili din organele apărării naționale, securității statului și ordinii publice**. Documentul este aprobat întru executarea Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, determină condițiile de salarizare ale Rețelei tarifare unice pentru angajații civili fără statut de funcționar public și sporurile acordate acestora.

Conform datelor Ministerului Economiei și Comerțului, **restanțele salariale pe economie erau la 1 iulie curent de 112,9 mln de lei, în creștere cu 16,9 mln de lei față de începutul anului 2006**. Cele mai mari datorii la remunerarea muncii se atestă în agricultură și în industria prelucrătoare. Deși anterior Guvernul a interzis conducătorilor de întreprinderi cu datorii salariale să majoreze plata muncii până la achitarea totală a restanțelor și a retras dreptul conducătorilor respectivi de a beneficia de majorări salariale, eficiența măsurilor întreprinse este redusă. Reprezentanții sindicatelor consideră că acțiunile Guvernului nu sînt eficiente pentru că acestea sînt aplicate selectiv și incoerent¹².

Libertatea mass-media și accesul la informație

La 18 august a fost publicat **Codul audiovizualului** (Legea nr. 260-XVI din 27.07.2006), act legislativ fundamental în materie, avînd drept scop declarat asigurarea apărării drepturilor consumatorului de programe de recepționare informații corecte și obiective, care ar contribui la libera formare a opiniei, asigurarea drepturilor radiodifuzorilor la libertate editorială și libertate de exprimare, instituirea principiilor democratice de funcționare a audiovizualului din Republica Moldova. Codul instituie bazele juridice de reglementare a proceselor de: - concepere, transmisie și/sau retransmisie prin intermediul mijloacelor de televiziune și radiodifuziune a serviciilor de programe ale radiodifuzorilor aflați sub jurisdicția Republicii Moldova; - exercitare a controlului societății asupra activității instituțiilor în domeniul audiovizualului din Republica Moldova. Conform dispozițiilor tranzitorii ale Codului, Parlamentul urmează să aprobe noua componentă a Consiliului Coordonator al Audiovizualului pînă la data de 18 octombrie 2006.

¹⁰ www.infotag.md ;

¹¹ La cererea fracțiunii parlamentare a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, Curtea de Conturi a efectuat un control al administrării resurselor financiare alocate de la buget de către Asociația Surzilor, Societatea Invalizilor și Societatea Orbilor în perioada anilor 2000-2005. Conform Hotărîrii Curții de Conturi nr.2 din 20.01.2006, asociațiile respective și întreprinderile acestora au beneficiat de mijloace din bugetul de stat și o serie de facilități economice și fiscale, însă situația lor nu a fost redresată. Controlul constată ineficiența utilizării mijloacelor financiare și a resurselor materiale alocate, Curtea de Conturi propunînd Guvernului să elaboreze măsuri ce ar duce la impulsivarea activității economico-financiare a întreprinderilor subordonate societăților respective, inclusiv prin căutarea piețelor de desfacere și acordarea facilităților în vederea realizării producției fabricate.

¹² Ziarul „Timpul”, nr.471 din 25.08.2006; nr.473 din 1.09.2006;

La 9 august 2006 un grup de organizații media au difuzat o declarație prin care se arată **îngrijorați de ultimele modificări la legislația din domeniul mass-media**, în special cu referință la modul de examinare și adoptare de către Parlament a Codului Audiovizualului¹³. Semnatarii dezaproabă modificările care determină transformarea posturilor municipale „Antena C” și „Euro TV” în subdiviziuni teritoriale ale Companiei „Teleradio-Moldova”, considerând că acestea vor conduce la centralizarea politicii editoriale și dispariția unor surse de informare alternativă. ONG-urile respective consideră insuficiente și modificările operate în art.16 din Codul civil, apreciind că criteriile incluse pentru estimarea prejudiciilor cauzate prin defăimare ar fi generale și echivoce, lăsând loc pentru interpretări, abuzuri și presiuni asupra mass-media.

II. CONSOLIDAREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE

Reforma administrativă / Eficiența administrativă

La 29 august este emisă Hotărârea Guvernului nr.1004 pentru aprobarea **Regulamentului cu privire la evidența de stat a organelor centrale de specialitate ale administrației publice**. Documentul reglementează procedura evidenței organelor centrale care, potrivit legislației, nu sînt supuse înregistrării de stat (ministere, alte autorități administrative centrale, subdiviziunile desconcentrate în teritoriu etc.). Evidența se face prin înscrierea în Registrul de evidență al unităților de drept a datelor despre crearea, reorganizarea și dizolvarea organelor centrale, despre actele normative prin care au fost constituite, conducătorii acestora și numărul de identificare de stat.

Guvernul finalizează elaborarea **proiectului legii cu privire la serviciul public și statutul funcționarului public**, pe care intenționează să-l aprobe și remită Parlamentului în luna noiembrie¹⁴. Grupul de lucru constituit în acest scop s-a întrunit în câteva ședințe la care au fost discutate noile reglementări referitoare la criteriile de angajare în serviciul public, standardele de management a serviciului public, angajarea funcționarilor pe bază de concurs și promovare pe bază de merite, instruirea funcționarilor, abilitarea unui organ central cu competență în elaborarea, promovarea și implementarea standardelor comune în domeniu.

Executivul a decis instituirea unui Oficiu ce va acorda **suport administrativ tehnic la utilizarea mijloacelor financiare oferite de organizațiile internaționale finanțatoare** pentru implementarea Strategiei de reformă a administrației publice centrale (Fondul fiduciar). Oficiul va avea statut de instituție necomercială subordonată Aparatului Guvernului și va administra mijloacele acordate de agențiile SIDA, DFID, Guvernul Olandei etc. Oficiul va organiza tendere privind acordarea serviciilor de consultanță, procurarea bunurilor și lucrărilor etc.

Reprezentanții ai administrației publice centrale **studiază experiența Letoniei de reformare a administrației publice**. În cadrul a 3 vizite (august-septembrie), delegațiile formate din viceministri, reprezentanți ai Aparatului Guvernului și Președintelui RM vor studia aspectele legate de procesul integrării europene și impactul acestui proces asupra administrației publice, sistemul de planificare strategică. După încheierea vizitelor în Letonia, participanții urmează să disemineze cunoștințele acumulate în cadrul instituțiilor pe care le reprezintă.

Necesitatea creării Ministerului Administrației Publice Locale (MAPL) este interpretată diferit de reprezentanții guvernării și ai opoziției¹⁵. Conform ministrului Vitalie Vrabie, MAPL va fi o structură intermediară între Guvern și autoritățile administrației publice locale, care va susține și va promova deciziile Guvernului adresate autorităților publice locale și va asigura legătura inversă, va asigura controlul administrativ de legalitate a actelor emise de primării și consilii, va impulsiiona procesul de dezvoltare regională. Deputatul de opoziție Igor Clipii consideră că competențele

¹³ Declarația semnată de Asociația Presei Electronice, Centrul Independent de Jurnalism, Asociația Presei Independente, Uniunea Jurnaliștilor din Moldova, Centrul „Acces - Info”, Agenția Media IMPACT, Centrul de Investigații Jurnalistice, www.ijc.md.

¹⁴ Conform prevederilor HG cu privire la aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice centrale în Republica Moldova (Nr.1402 din 30.12.2005), proiectul de lege respective trebuie să fie elaborate în semestrul II al anului 2006.

¹⁵ Intervenițiile acordate Agenției Basa-Press de către ministrul Vitalie Vrabie și deputatul PSL Igor Clipii, www.basa.md

ministerului nu sînt suficient de clare pînă în prezent, cu toate că la votarea Legii despre instituirea lui s-a afirmat că deputații vor fi consultați la temă. Clipii consideră că MAPL a fost creat în contextul alegerilor locale generale din 2007 și va încerca să oficializeze presiunile din partea Guvernului asupra aleșilor locali.

Ministerul Administrației Publice Locale a semnat **primul acord de cooperare** cu Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID), prin intermediul Proiectului Reforma Autorităților Publice Locale¹⁶. USAID acordă MAPL suport tehnic în valoare de 25 mii dolari SUA.

Guvernul a alocat din Fondul de rezervă **2 milioane de lei pentru procurarea, transportarea și instalarea computerelor la instituțiile de învățămînt preuniversitar** în cadrul realizării Programului "SALT" (HG nr.994 din 28.08.2006).

Modificările introduse în Legea privind administrația publică locală prin Legea Nr.263/28.07.2006, conform cărora administrația publică a sectoarelor municipiului Chișinău se va realiza de către consilii și primari de sector **sînt apreciate diferit de către reprezentanți ai administrației publice locale și experți în domeniu**¹⁷. În calitate de neajunsuri ale reformei inițiate sînt invocate: adoptarea în grabă a legii respective, fără consultare și analiză detaliată; mărimea diferită, imposibilitatea sectoarelor de a-și acoperi necesitățile, posibilitățile diferite de acumulare a resurselor de către sectoare; extragerea majorității surselor acumulate în municipiu către bugetul de stat; statutul inexplicit al sectoarelor și lipsa garanțiilor de autonomie în exercitarea funcțiilor acestora; lipsa temeiului constituțional pentru crearea unor structuri locale în cadrul unei unități administrativ-teritoriale existente; creșterea cheltuielilor locale generate de funcționarea noilor autorități administrative și aparatele acestora; neclaritățile în delimitarea competențelor între sectoare și municipiu; lipsa modificărilor corespunzătoare în Legea despre statutul municipiului Chișinău.

Conform datelor Ministerului Finanțelor, aproape 50 la sută din întreprinderile de stat și cu capital public (277 de întreprinderi - 47,4 la sută din numărul total) **au activat ineficient în anul 2005**, pierderile totale însumînd peste 140 mln lei. În aceeași perioadă 296 de întreprinderi de stat și societăți pe acțiuni cu capital de stat (50,6 la sută din total) au obținut un profit cumulativ de 1 mlrd 249,2 mln lei. Datele ministerului mai atestă că în anul trecut 12 întreprinderi controlate de stat au obținut un rezultat financiar nul. În același timp, datoriile unităților economice de stat și ale societăților pe acțiuni cu capital public s-au majorat, în anul 2005, cu 500 mln lei și au însumat 14 mlrd lei. Peste 45 la sută din datoriile pe termen lung au revenit împrumuturilor acordate de băncile comerciale, creditelor din surse interne și externe oferite prin intermediul Ministerului Finanțelor, precum și garanțiilor de stat interne și externe.

Cererile de înregistrare a întreprinderilor **pot fi depuse în formă electronică**, prin accesarea paginii web a Ministerului Dezvoltării Informaționale¹⁸. După completarea unui formular on-line, solicitantul trebuie să transfere pe un cont bancar suma necesară pentru înregistrare. După ce funcționarii Camerei Înregistrării de Stat studiază ancheta întocmită și verifică încasarea banilor, solicitantul este programat pentru a ridica certificatul de înregistrare. Înregistrarea respectivă este înregistrată concomitent la Inspectoratul Fiscal, Biroul Național de Statistică, Casa Națională de Asigurări Sociale și Compania Națională a Asigurărilor în Medicină. Inovațiile puse în aplicare au menirea de a reduce considerabil termenul de înregistrare a noilor persoane juridice, de a spori controlul asupra veridicității informațiilor, avînd și menirea de a contribui la eliminarea abuzurilor administrative.

Politizarea administrației publice

La 18 august Guvernul **a abrogat propria Hotărîre** nr. Nr.834 din 26.07.2004 privind unele măsuri de reglementare a achiziționării și exportului de cereale și produse cerealiere, care stabilea obligativitatea exportului grîului și făinii de grîu doar prin Bursa Universală de Mărfuri. Decizia

¹⁶ Comunicatul Agenției Moldpres din 30.08.2006;

¹⁷ Interviuurile lui V.Șarban și M.Roșcovanu, Agenția „Info Prim Neo”;

¹⁸ www.mdi.gov.md/servic_online_md;

respectivă a fost contestată de producători, fiind apreciată ca o limitare a activității economice, însă executivul a refuzat anularea ei pînă la momentul încheierii noului Acord cu FMI, care a stabilit expres excluderea restricțiilor la exportul produselor cerealiere.

Consilierul municipal Oleg Cernei afirmă că **din considerații politice, primarul general interimar al municipiului Chișinău a deturnat circa 13 milioane de lei din bugetul municipal**, utilizîndu-le la restaurarea complexului memorial „Eternitate”¹⁹. Cernei susține că primarul a cheltuit banii fără aprobarea consiliului municipal, conform indicațiilor Președintelui țării Vladimir Voronin. Consilierul afirmă că primarul interimar avea dreptul să redirecționeze sursele pentru necesități de urgență, însă acestea au fost utilizate de la capitole de cheltuieli mult mai importante (canalizare, gazificare, reparații). În aparițiile și declarațiile sale publice, primarul general interimar al municipiului a reiterat că indicațiile Președintelui țării vor fi și pe viitor executate, colaborarea între autoritățile centrale și municipale continuînd și în acest domeniu.

Decizia autorităților municipale de a redirecționa unele rute de microbuz **a provocat nemulțumirea conducătorilor auto și a pasagerilor**²⁰. Reprezentanții transportatorilor privați au afirmat că modificările au fost luate fără informare prealabilă, fără consultarea experților și a locuitorilor capitalei. Pe străzile mai înguste unde au fost redirecționate maxi-taxiurile se creează ambuteiaje, iar străzile de pe care au fost scoase aceste mijloace de transport sînt aglomerate de automobilele private, care au renunțat la circulația pe străzile paralele din cauza ambuteiajelor provocate de transportul în comun.

Stabilitatea politicii de guvernare

Raportul experților organizației International Crisis Group „**Viitorul incert al Moldovei**”, dat publicității la 17 august 2006, afirmă că deși autoritățile Moldovei și-au anunțat dorința de a adera la UE, angajamentele și eforturile nu au fost capabile să rezolve mai multe probleme care persistă ultimii 15 ani²¹. Raportul constată mai multe neajunsuri și pune la îndoială retorica mesajului proeuropean, în lipsa unor acțiuni pe deplin eficiente pentru soluționarea problemelor.

Conform datelor publicate de Biroul Național de Statistică (BNS), investițiile străine directe în economia Republicii Moldova au însumat în primul trimestru al anului curent doar 49,68 mln USD, **fiind în reducere** cu circa 20 mln USD. Și cota investițiilor străine în capitalul băncilor din Republica Moldova **s-a diminuat** cu 1,9 puncte procentuale, comparativ cu finele anului 2005, constituind la sfîrșitul lunii iunie 48,7 la sută²². În același timp, în primul semestru activele totale **s-au majorat** cu 11,2 la, față de 9,5 la sută în perioada similară a anului 2005 și au însumat 19 mld 950.4 mln lei, iar venitul net pe sistemul bancar pentru semestrul I al anului 2006 a constituit 282,8 mln lei, cu 38,2 la sută **mai mult** față de perioada similară a anului trecut. Producția industrială **a scăzut** cu 6,7% față de aceeași perioadă a anului trecut. Potrivit datelor BNS, fabricarea vinului **a scăzut** în șapte luni cu 46%, producerea băuturilor alcoolice distilate – cu 24 la sută, fabricarea sticlei și articolelor din sticlă - cu 8%, fabricarea hîrtiei și cartonului - cu 12 la sută. Și numărul turiștilor străini care vin în Republica Moldova în scop de afaceri **a scăzut** cu aproape o treime în prima jumătate a anului 2006, pînă la 3,8 mii persoane, în timp ce numărul străinilor care vin în scop de odihnă, recreare și tratament **a crescut** cu 3-5%.

Mass-media invocă **revizuirea de către Guvern, în sens negativ**, a prognozei de creștere a unor indicatori macroeconomici, în urma șocurilor externe la care a fost expusă economia Republicii Moldova. Se așteaptă o reducere a creșterii PIB, față de prognoza inițială de 6,5%.

Conform declarațiilor reprezentanților Ligii farmaciștilor din Moldova, **piața farmaceutică se află în pragul unui dezastru**, generat de decizia Guvernului despre implementarea sistemului

¹⁹ http://www.bbc.co.uk/romanian/news/story/2006/08/printable/060829_moldova_primacuzatii_deturnare.shtml;

²⁰ Agențiile Basa-Press, IPN.

²¹ *Moldova's Uncertain Future*, Crisis Group Europe Report N°175, www.crisisgroup.org;

²² Diminuarea se explică prin retragerea autorizației BC "Businessbank" SA, care deținea în capitalul său social o cotă de capital străin în mărime de 96 la sută.

automatizat "Nomenclatorul de stat al medicamentului"²³. Farmaciștii spun că decizia executivului ar urmări promovarea unor interese de grup, iar acțiunile statului de distorsionare a pieței farmaceutice vor genera un exod masiv al farmaciștilor, închiderea mai multor unități ce practică activitatea respectivă, creșterea prețurilor la produse farmaceutice. Reprezentanții Agenției de stat a Medicamentului dezminț majoritatea afirmațiilor, dar sînt de acord cu faptul că sistemul automatizat promovat de un singur agent economic autohton este imperfect, generează disfuncții și cheltuieli suplimentare.

Politica autorităților de atragere a cadrelor didactice în învățămîntul preuniversitar **se dovedește a fi ineficientă**. Conform datelor Ministerului Educației și Tineretului, în școlile din republică nu ajung peste 2000 de pedagogi. Cauzele constau în exodul permanent al pedagogilor la munci peste hotare, remunerarea insuficientă a acestora, interesul redus al tinerilor absolvenți de studii superioare cu profil pedagogic în crearea unei cariere profesionale în domeniu, în pofida unor facilități materiale acordate de legislație.

Conform datelor Întreprinderii de stat „MoldData”²⁴, **lunar în Republica Moldova se înregistrează circa 200 de noi site-uri**, aparținînd instituțiilor publice și private, agenților economici, instituțiilor de învățămînt, persoanelor particulare.

Studiu de caz: clădirea fostului Sanatoriu „Legkovic”

Conform unui comunicat de presă al Procuraturii Generale, la 24 august 2006 Curtea Supremă de Justiție a menținut în vigoare încheierea Curții de Apel Economice din 13.07.06 **privind repunerea în termenul de prezentare a titlului executoriu**, emis în cauza civilă a Procurorului General în interesele statului către „Universitatea de Studii Umanistice” SRL despre declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare a clădirii instituției medicale „Legkovic” (str. Grenoble 147, mun. Chișinău) pentru motivele ilegalității lui, spre executare silită. Se anunță că conform hotărîrilor adoptate în cauza civilă, **părțile au fost aduse în poziția inițială și statului i-a fost real recuperată încăperea**.

Fără a aștepta hotărîrea Curții de Apel și pe cea definitivă a Curții Supreme de Justiție, la 5 iulie 2006 Guvernul a emis hotărîrea nr. 768 privind transmiterea unor bunuri imobiliare, prin care, invocînd executarea Hotărîrii Parlamentului nr.1198-XIII din 29 mai 1997 “Privind privatizarea ilegală a sanatoriului-profilactoriu “Legkovic”²⁵, a hotărît să transmită de la balanța Agenției Privatizare la balanța Ministerului Sănătății și Protecției Sociale edificiile fostului sanatoriu-profilactoriu “Legkovic”, iar Ministerul este obligat să transmită respectivul imobil, cu titlu gratuit, în termen de 15 zile, în folosința Asociației “Casa Speranței”, pentru organizarea Centrului de reabilitare pentru copii cu handicap sever al aparatului locomotor²⁶.

Decizia respectivă a Guvernului și încercarea de a executa evacuarea forțată a deținătorilor imobilului de către organele de poliție a provocat **un conflict de proporții**, cumpărătorii respectivului imobil invocînd posesia legală a proprietății, efectuarea unor investiții considerabile și abuzurile organelor de stat, care refuză acordarea unor compensații în legătură cu inflația și devalorizarea monedei naționale. La finele lunii iunie fondatorii Universității de Studii Umanistice din Moldova (USUM) au solicitat Procuraturii Generale **inițierea unei cercetări privind depășirea atribuțiilor de serviciu de către responsabili ai comisariatului general de poliție Chișinău**²⁷. Reprezentanții USUM au declarat că, la 27 iunie, un grup de polițiști a încercat să ia cu asalt sediul USUM de pe strada Grenoble, nr.147, forțînd evacuarea proprietarilor sediului, acțiune calificată de către fondatorii instituției drept ilegală. Potrivit reprezentanților USUM, în 1996, clădirea de pe str. Grenoble, 147, USUM a fost cumpărată, prin licitație, cu achitarea integrală a prețului solicitat - 1,165 mln. lei. Ulterior, USUM a mai investit în această proprietate peste două milioane de lei. În 1997 însă, Procurorul general a considerat că la privatizarea clădirii s-au admis unele încălcări și a cerut anularea contractului de vânzare-cumpărare a clădirii, ceea ce a și făcut instanța de judecată. Curtea Supremă de Justiție a venit cu următoarea precizare - **cu repunerea părților în poziția inițială**. Avocatul USUM afirmă că „decizia urma să fie executată în decurs de un an, în caz contrar, ea își pierde acțiunea, iar părțile rămân în calitatea inițială”. Cu toate acestea, pe 20 aprilie 2006, Oficiul Cadastral Teritorial Chișinău a înregistrat dreptul de proprietate asupra acestei clădiri după Agenția de Privatizare. În opinia avocatului, deoarece hotărîrea judecătorească privind repunerea părților în poziția inițială nu a fost executată, are loc o confiscare a bunului instituției de către stat. Se mai afirmă că prim-ministrul Tarlev a insistat asupra eliberării de urgență a clădirii în cauză, solicitînd Centrului pentru combaterea crimelor economice și a corupției efectuarea unei investigații de serviciu, inclusiv deschiderea unui dosar împotriva gestionarilor imobilului.

²³ Conferința de presă susținută la Agenția INFOTAG, www.infotag.md, www.basa.md;

²⁴ www.molddata.md;

²⁵ Hotărîrea respectivă a legislativului a fost obiectul controlului în Curtea Constituțională, care a stabilit neconstituționalitatea mai multor prevederi incluse, inclusiv a calificativului „ilicită” din denumirea documentului, însă în Hotărîrea sa, adoptată după 9 ani de zile, Guvernul insistă în preluarea denumirii în varianta neconstituțională.

²⁶ La 27 iulie 2006, cu **aproape o lună înainte de examinarea cazului de către Curtea Supremă de Justiție**, Guvernul adoptă Hotărîrea nr. 848 din 27.07.2006 cu privire la alocarea mijloacelor financiare, prin care dispune Ministerului Sănătății și Protecției Sociale să aloce, din mijloacele prevăzute pe anul 2006 pentru funcționarea instituțiilor sociale, 1600 mii lei Asociației “Casa Speranței”, în scopul acordării asistenței medicale și de recuperare copiilor cu handicap sever al aparatului locomotor (paralizie cerebrală infantilă și miopatii);

²⁷ Ziarul „Timpul”, nr.442 din 03.07.2006,

Probitatea și transparența guvernării / Combaterea corupției

Conform HG 668/19.06.2006 privind paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua Internet, pînă la 1 august 2006 ministerele și alte autorități administrative centrale trebuiau să creeze pagini oficiale în rețeaua Internet, cu un conținut amplu, expres stabilit de respectiva hotărîre și cerințele tehnice aprobate. La finele lunii august **paginile web rămîneau cele anterioare, slab actualizate**. Mai multe instituții nu au creat propriile pagini (inclusiv ministere și alte autorități centrale), iar informația de pe cele active nu corespunde prevederilor Hotărîrii Guvernului și Cerințelor-standard, stabilite de Ministerul Dezvoltării Informaționale (Ordinul nr.99 din 08.08.2006).

Expertii Agenției State of World Liberty au dat publicității **un nou rating mondial al Libertății**, potrivit căruia Republica Moldova este plasată pe locul 93 din 159 de state participante ale topului²⁸.

La 25 august 2006 Comisia centrală de control al declarațiilor cu privire la venituri și proprietate (CCC) a comunicat mass-media **unele date despre averile demnitarilor** de prim rang din Republica Moldova. Evenimentul a suscitat atenția opiniei publice, a mass-media și a unor politicieni, care au constatat lipsa de transparență în domeniu, ineficiența activității de control specializat, imperfecțiunea legislației și procedurilor în domeniu, incapabile să determine și contribuie la combaterea corupției, eliminarea condițiilor pentru îmbogățire fără justă cauză²⁹.

În cadrul unei ședințe a Guvernului, directorul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției a comunicat că în rezultatul controalelor întreprinse, au fost depistate **437 cazuri de construcții neautorizate pe terenuri agricole**, a căror destinație nu a fost schimbată³⁰. S-a constatat că 138 de terenuri au fost retrase din circuitul agricol, iar agenții economici nu au acoperit prejudiciul adus sectorului agrar, nu au achitat compensațiile stabilite pentru schimbarea destinației terenurilor. Retragerea terenurilor din circuitul agricol fără recuperarea pierderilor cauzate **cel mai des are loc cu autorizarea administrației publice locale**, primarii comițînd abuzuri, iar CCCEC a intentat dosare penale privind schimbarea nejustificată a destinației terenurilor agricole unor primării (or.Cricova, com. Stăuceni ș.a.). CCCEC a formulat propuneri de combatere a cazurilor de schimbare a destinației terenurilor agricole fără plata compensațiilor prevăzute de legislație și fără respectarea procedurii stabilite: formarea unei comisii interdepartamentale care să examineze fiecare din cele 437 de cazuri înregistrate; elaborarea urgentă a Legii privind delimitarea terenurilor proprietate de stat de cele ale administrației publice locale, a intravilanului și extravilanului localităților; aplicarea strictă a Legii privind prețul normativ al pămîntului la înstrăinarea terenurilor etc.

Guvernul a aprobat o hotărîre privind **expertiza coruptibilității proiectelor de acte legislative** (HG nr. 977 din 23.08.2006). Conform regulamentului aprobat prin aceeași hotărîre, expertiza coruptibilității va evalua corespunderea conținutului proiectului de act legislativ cu standardele anticorupționale naționale și internaționale, în vederea identificării normelor care favorizează sau pot favoriza corupția și se va finaliza cu recomandări pentru excluderea sau diminuarea efectelor corupției. Vor fi supuse expertizei coruptibilității proiectele de acte legislative care reglementează relații din domeniile: drept constituțional și administrativ, justiție și afaceri interne, drepturile și libertățile omului; economie și comerț; buget și finanțe; educație și învățămînt, cultură, culte și mass-media; legislația muncii, asigurarea socială, ocrotirea sănătății și familiei. Expertiza va fi efectuată conform unei metodologii pe care trebuie s-o elaboreze Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției³¹.

²⁸ www.stateofworldliberty.org/report;

²⁹ A se vedea în privința declarațiilor de venituri și averi (anterioare și actuale) publicațiile: [Jurnal de Chișinău](#) (Nr.447 din 20.01.2006; Nr.380 din 20.05.2005; nr. 405 din 16.08.2005) [www.jurnal.md](#); [Ziarul de gardă](#) (Nr.51 din 8 septembrie 2005) [www.garda.com.md](#); [Timpul](#) (nr.NR.473 din 30 august 2006) [www.timpul.md](#); [Centrul de Investigatii Jurnalistice](#) [www.investigatii.md](#); Comunicatele agențiilor de presă Infotag, Basa-Pres, Info-Prim-Neo, Reporter; Comentarul „Particularitățile naționale ale declarării veniturilor și averii” de pe [www.e-democracy.md](#) etc.

³⁰ Comunicatul Agenției INFOTAG;

³¹ În luna iulie a demarat un proiect de expertiză anticorupție a proiectelor de acte legislative, implementat de Centrul pentru Analiza și Prevenirea Corupției, în cadrul căruia au fost expertizate circa 40 de proiecte de legi cadru și de modificare, [www.capc.md](#). Parlamentul a recepționat avizele respective, dar nu a comunicat despre eficiența lor sau preluarea propunerilor expuse de experții societății civile;

Guvernul a aprobat un proiect de lege care propune modificarea Legii serviciului public, a Legii privind combaterea corupției și protecționismului și a Codului penal, **în scopul de a institui exigențe speciale pentru funcționarii publici și a-i obliga să denunțe comiterea infracțiunilor de corupție** despre care află în exercitarea atribuțiilor de serviciu, precum și pentru a crea cadrul legal necesar în scopul tragerii la răspundere pentru fapte de corupție a funcționarilor internaționali. Se propune sancționarea *omisiunii sesizării organelor de urmărire penală* despre comiterea unor infracțiuni de corupție, precum și *pentru supravegherea inadecvată* din partea unei persoane care gestionează organizația comercială, obștească sau altă organizație nestatală asupra unei persoane subordonate, care a făcut posibilă comiterea de către aceasta a infracțiunilor de corupție în interesul organizației respective.

La Procuratura Generală au fost instalate „telefoane de încredere” pentru **conlucrare eficientă cu societatea civilă și informarea operativă a procurorilor** despre actele de corupție sau intențiile de a le comite.

Asociația Transparency International Moldova a difuzat rezultate unui **sondaj expres al beneficiarilor de servicii a Inspecției Muncii**³². În opinia majorității respondenților care au răspuns explicit la întrebarea despre obiecțiile referitoare la calitatea serviciilor prestate de Inspecția Muncii, obiecțiile principale ar fi: lipsa unor informații clare privind cerințele Inspecției față de agenții economici, criteriile controalelor. La întrebarea despre plăți sau cadouri neoficiale angajaților Inspecției Muncii majoritatea respondenților au spus că nu au făcut asemenea plăți sau au refuzat să răspundă, însă 5 respondenți au confirmat achitarea plăților neoficiale și au numit sumele plătite (între 1000 și 7000 lei). Numărul celor care au plătit din inițiativă proprie și numărul celor cărora li s-a sugerat acest lucru este aproximativ egal. Sondajul mai conține și o serie de răspunsuri confidențiale referitoare la cazuri de corupție cunoscute sau în care au fost implicate persoanele intervievate.

Studiu de caz: Demascarea de către CCCEC a unei scheme criminale în domeniul achitărilor pentru energia electrică.

La 22 august 2006, CCCEC a difuzat un comunicat de presă despre **demascarea unei scheme criminale utilizată în domeniul achitărilor pentru energia electrică**³³. Conform informației prezentate, schema criminală depistată a fost inițiată de factori de decizie încă la finele anului 1997, odată cu semnarea unui contract interstatal de achitare reciprocă pentru livrarea energiei electrice. Sînt cercetați penal ex-directorul Companiei de Stat „Moldtranselectro” și directorul unei firmei din capitală, care, încheind contracte cu partea Ucrainei de asigurare cu energie electrică, au prejudiciat bugetul Republicii Moldova. Datorită acțiunilor îndeplinite de conducerea întreprinderii «Moldtranselectro», Ministerul de Finanțe al Moldovei a fost implicat într-un litigiu economic care a generat achitarea unor sume considerabile (5 milioane de lei) din buget în contul firmei private intermediare, care ulterior le-a ridicat în numerar.

La finele lunii august Guvernul aprobă și remite Parlamentului spre examinare proiectul legii privind ameliorarea situației economico-financiare a ÎS „Moldtranselectro” și anularea unor sancțiuni. Proiectul propune ca în scopul depășirii unor dificultăți apărute la executarea Legii nr. 336-XIV din 1 aprilie 1999 privind restructurarea datoriilor întreprinderilor din sectorul energetic, să fie sistate calcularea majorărilor de întârziere și a amenzilor, pentru neachitarea în termen a obligațiilor fiscale față de bugetul de stat, precum și a penalităților și dobînzilor aferente creditelor obținute în baza acordurilor adiționale, încheiate de Î.S. "Moldtranselectro" cu Ministerul Finanțelor. De asemenea, se propune anularea, majorărilor de întârziere și amenzilor Î.S. "Moldtranselectro", reflectate în sistemul de evidență al Serviciului fiscal de stat ca datorii față de bugetul de stat, precum și a penalităților și dobînzilor aferente creditelor obținute în baza acordurilor adiționale încheiate cu Ministerul Finanțelor.

Decizii anterioare privind întreprinderea „Moldtranselectro”:

- Hotărîrea Guvernului nr.1059 din 13.11.1997 stabilește **reorganizarea Companiei de Stat "Moldenergo"**, prin desprinderea din cadrul ei unor întreprinderi autogestionare cu personalitate juridică: *Î.S. „Moldtranselectro”, S.A. CET 1 și 2, S.A. „CET Nord”; S.A. „RED Nord”, „RED Nord-Vest”, „RED Centru”, „RED Sud” ș.a.*
- Prin Hotărîrile Guvernului Nr.1168 din 17.12.97 și Nr.83 din 27.01.98 **Guvernul acordă Î.S. „Moldtranselectro” (succesoarea CS “Moldenergo”) credite în sumă de 4 milioane dolari S.U.A.** (din contul mijloacelor încasate de la comercializarea tehnicii speciale) și „recomandă Băncii Naționale a Moldovei” să acorde aceleași întreprinderi, prin intermediul băncilor comerciale pe acțiuni "Banca Socială", "Moldindconbank" și "Energbank", *resurse creditare în valoare de 20 milioane lei.*
- La 21.05.1998 este publicată Hotărîrea Guvernului nr.470 din 24.04.1998 despre **aprobarea Regulamentului cu privire la modul de efectuare a achitărilor reciproce în procesul executării bugetului de stat**, conform căreia, se recomandă organelor administrației publice locale să aplice Regulamentul respectiv în procesul executării bugetului de stat la efectuarea decontărilor între instituțiile publice finanțate din bugetele locale și agenții economici, în conformitate cu lista mărfurilor și serviciilor, aprobată de către organele administrației publice locale, în contul stingerii datoriilor acestora la impozite, taxe și alte încasări în bugetele locale. În scopul achitării energiei electrice livrate Republicii Moldova de furnizorii din Ucraina, se autoriză Ministerul Finanțelor să

³² www.transparency.md;

³³ www.cccec.md

emită obligațiuni trezoreriale nominative sau recipise de creanță trezoreriale în valoare de pînă la 50 (cincizeci) milioane lei, cu transmiterea acestora întreprinderii de Stat „Moldtranselectro” sau agenților economici care au stîns datoriile ei față de furnizorii nominalizați.

- La 01.04.1999 Parlamentul adoptă legea nr.336-XIV **privind restructurarea datoriilor întreprinderilor din sectorul energetic**, prin care, la situația existentă la 1 ianuarie 1999, se anulează: - datoriile mai multor întreprinderi din sectorul electroenergetic față de ÎS „Moldtranselectro” pentru livrarea de energie electrică, în sumă echivalentă cu 140 milioane dolari S.U.A. în lei moldovenești; - datoriile ÎS „Moldtranselectro” la impozitele, penalitățile și amenzile calculate pentru neefectuarea plăților fiscale la bugetul de stat și bugetele locale. Legea dispune înghețarea datoriilor creditoare ale ÎS „Moldtranselectro” față de S.A. „Moldova-Gaz”, a datoriilor aceleiași întreprinderi la impozite, penalitățile și amenzile calculate pentru neefectuarea plăților fiscale la bugetul de stat, precum și la creditele acordate de Ministerul Finanțelor (creditele, dobînzile și penalitățile). Guvernul, în persoana întreprinderii de stat „Moldtranselectro”, devine succesorul de drepturi la datoriile creditoare ale întreprinderilor din sectorul energetic cu termenul de peste 60 de zile la data semnării contractelor de vânzare-cumpărare a pachetelor lor de acțiuni de control.
- La 18.01.2001 este publicată Hotărîrea Curții de Conturi nr.61 din 18.10.2001 **privind rezultatele controlului asupra activității economico-financiare a întreprinderii de Stat „Moldtranselectro”** (Întreprinderea de Stat „Moldtranselectro” (Î.S. „Moldtranselectro”) a fost creată în urma reorganizării Companiei de Stat „Moldenergo” (CS „Moldenergo”), prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.1059 din 13.11.97, și este succesorul de drepturi al Companiei, cu 100 % capital de stat. Fondul statutar al întreprinderii constituie 444,4 mil.lei.). Conform dărilor de seamă, pierderile de la activitatea economico-financiară a Î.S. „Moldtranselectro” în perioada anilor 1997-1999 au constituit peste 700 mil.lei, circa 87 la sută din suma totală a pierderilor suportate de întreprindere fiind cauzate de gestionarea insuficientă a activității economico-financiare, nesoluționarea la timp și pe deplin a problemelor privind achitarea datoriilor față de furnizorii de energie electrică (pierderile întreprinderii de la diferența de curs în rezultatul devalorizării leului au constituit circa 609,5 mil.lei.). Se constată că în anii 1997-1998 conducerea Î.S. „Moldtranselectro” (M. Cebotari), cu implicarea unui șir de structuri comerciale, a utilizat în scop neproductiv mijloace circulante (procurarea de bunuri pentru sfera socială) în valoare de circa 8,5 mil. lei. S-au admis cazuri de achitare cu unele structuri comerciale cu energie electrică în valoare de 23,6 mil. lei. Deși Republica Moldova a primit energie electrică nemijlocit de la CND din Ucraina, decontările s-au efectuat prin intermediari (ceea ce nu prevedea contractul), care se ocupau de compensarea valorică a energiei electrice primite din Ucraina în afara planului la prețurile stabilite de CND al Ucrainei. Decontări în detrimentul CS „Moldenergo” și statului s-au efectuat și prin intermediul firmei ... **„Oferta-plus”**. Curtea de Conturi a menționat gestionarea nesatisfăcătoare a activității economico-financiare a Î.S. „Moldtranselectro” de către fosta conducere a întreprinderii (dnii Iu.Ionnicov și M.Cebotari) și a luat act că respectivii nu mai dețineau funcțiile respective în perioada efectuării controlului. Conducerea în funcție a întreprinderii i s-a cerut tragerea la răspundere a persoanelor vinovate de comiterea încălcărilor și neajunsurilor la utilizarea neeficientă a resurselor materiale și financiare, iar Ministerului Justiției i s-a cerut exercitarea controlului asupra executării hotărîrilor judecătorești privind achitarea datoriilor față de Î.S. „Moldtranselectro”. Procuraturii Generale i-au fost remise materiale privind legalitatea unor tranzacții, Curtea de conturi urmînd a fi informată despre măsurile luate în termen de o lună.
- La 14 noiembrie 2002 este publicată Hotărîrea Curții de Conturi nr.66 din 04.07.2002 **cu privire la rezultatele controlului asupra respectării legislației la importul și evidența energiei electrice din Ucraina de către Î.S. „Moldtranselectro”, Î.S. „Moldelectrica”, alte firme și la realizarea acestora** „S.A. „RED-NORD” și S.A. „RED-NORD-VEST” în perioada anilor 1998-2001. Curtea de Conturi constată că conducerea Î.S. „Moldtranselectro” (M. Cebotari, A.Goncear) n-a întreprins măsuri eficiente pentru asigurarea unei evidențe veridice și autentice a energiei electrice importate din Ucraina și realizate S.A. „RED-NORD” și S.A. „RED-NORD-VEST”. Rezultatele controlului efectuat, la solicitarea Curții de Conturi de către Departamentul Standardizare și Metrologie (DSM) asupra plenitudinii și veridicității evidenței energiei electrice importate de către Î.S. „Moldelectrica” (anterior Î.S. „Moldtranselectro”) din Ucraina denotă că din 32 de interconexiuni ale rețelelor electrice ale Republicii Moldova cu ale celor din țările vecine sînt contorizate 29, din care decontările de energie electrică, în baza aparatelor de măsură, pot fi efectuate de către Î.S. „Moldelectrica” doar la 25, iar din 181 de aparate de măsură, supuse controlului, au fost stabilite ca inutilizabile 150, sau 82,9 la sută. Energia electrică furnizată de Ucraina nu este ținută la evidență strictă, iar cantitatea importată este determinată la discreția conducerii întreprinderilor. Conducerea Î.S. „Moldtranselectro” (M.Cebotari, A.Goncear, M.Rîmiș), în lipsa unei confirmări documentare, a semnat un șir de acte de primire de la structurile intermediare, precum că energia electrică importată din Ucraina s-a furnizat pe zone tarifare, fapt ce a permis firmelor private să obțină nejustificat din contul consumatorilor din Republica Moldova beneficii suplimentare în sumă de circa 19,5 mil.lei. Starea nesatisfăcătoare a evidenței energiei electrice importate din Ucraina de către Î.S. „Moldtranselectro” a făcut posibilă admiterea unor tranzacții dubioase. Conducerea Î.S. „Moldtranselectro” (M.Cebotari), la încheierea unui șir de contracte cu diverse organizații, firme și companii. Organul suprem de control financiar a menționat încălcările grave ale prevederilor actelor normative și legislative, comise de către factorii de decizie ai Î.S. „Moldtranselectro” (M.Cebotari, A.Goncear, M.Rîmiș), Î.S. Moldelectrica” (V.Pleşcan) la aprovizionarea Republicii Moldova cu energia electrică importată din Ucraina, însă doar a luat act că respectivii conducători nu mai dețineau funcțiile respective. Și a propus Guvernului să audieze organele de resort și să formeze o comisie guvernamentală pentru efectuarea auditului energetic la aprovizionarea țării cu energie electrică. Curtea de Conturi a ivit să sesizeze Procuratura și alte organe de drept, dar a informat Parlamentul și pe Președintele țării despre rezultatele controlului.

IV. JUSTIȚIE

Statutul magistraților / Capacitatea de impunere a respectării legii

Deși au fost adoptate prin legea Nr.247-XVI din 21.07.2006, **modificările în legislația privind funcționarea sistemului judecătoresc și statutul magistraților nu sînt publicate** și astfel, se amîină punerea lor în aplicare, deși domeniul dat constituie una din prioritățile Planului de Acțiuni UE-RM³⁴.

Pe parcursul lunii iulie **Consiliul Superior al Magistraturii a examinat cîteva chestiuni importante referitoare la activitatea sistemului de instanțe judecătorești**, adoptînd și cîteva hotărîri pe marginea problemelor examinate³⁵:

1. Hotărîrea CSM **cu privire la totalurile activității Colegiului de calificare în semestrul I al anului 2006** (Nr.159/11 din 13.07.2006). Se constată că majoritatea candidaților au susținut atît atestarea, cît și examenul de capacitate, dînd dovadă de cunoștințe profunde în materie de drept, hotărîrile și avizele Colegiului fiind validate de către Consiliul Superior al Magistraturii. Activitatea Colegiului a scos la iveală unele deficiențe atît în activitatea Colegiului, cît și a președinților instanțelor judecătorești, a Aparatului Consiliului Superior al Magistraturii:

a) în multe cazuri președinții instanțelor de judecată nu respectă prevederile legislației despre înaintarea candidaturilor și caracteristicilor: - lipsește mențiunea referitor la faptul dacă judecătorul respectiv a luat act de ea; - analiza activității judecătorului de înfăptuire a justiției nu cuprinde întreaga perioadă de la conferirea gradului anterior de calificare; - lipsesc indicii ce caracterizează calitatea înfăptuirii justiției; - nu se indică motivele casării hotărîrilor; - nu se face referire la măsurile întreprinse de instanță și de însăși judecătorul respectiv în vederea ridicării profesionalismului și neadmiterii pe viitor a erorilor la înfăptuirea justiției;

b) se constată necesitatea actualizării și ajustării Programului de studii pentru susținerea examenului de calificarea de către judecătorii și candidații la funcția de judecător, necesitate determinată de implementarea Planului de Acțiuni UE-RM și executarea Hotărîrii Parlamentului pentru aprobarea Strategiei naționale și de prevenire și combatere a corupției și a Planului de acțiuni pentru realizarea Strategiei, precum și a Planului Național de acțiuni în domeniul protecției drepturilor omului.

CSM propune Colegiului de calificare: să actualizeze Programul de studii; să intensifice activitatea organizatorică privind pregătirea materialelor pentru ședințele Colegiului; să-și desfășoare activitatea în continuare în concordanță cu noile atribuții ale Consiliului Superior al Magistraturii. Președinților instanțelor de judecată li se propune: - să țină la control mersul atestării judecătorilor din instanța respectivă, să întreprindă măsuri pentru ridicarea profesionalismului judecătorilor; să prezinte la timp Colegiului de calificare documentele amplu perfectate; - să execute solicitările Aparatului Consiliului Superior al Magistraturii ce țin de prezentarea informației necesare pentru înaintarea materialelor Colegiului de calificare.

2. Hotărîrea CSM **cu privire la activitatea Colegiului disciplinar în primul semestru al anului 2006** (nr.160/11 din 13.07.2006). Se constată examinarea a 5 proceduri disciplinare în privința unor judecători (Ceadr-Lunga Chișinău, Orhei) intentate de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, drept temei servind: - încălcarea termenului rezonabil la judecarea unui litigiu de muncă; - încălcarea gravă a legislației la judecarea unei pricini civile privind litigiile apărute în legătură cu importul și înmatricularea mijloacelor de transport; - încălcarea gravă a legislației la examinarea unei cauze penale în privința a două persoane puse sub învinuire în privința cărora, în ședința de judecată, procurorul a prezentat alocuțiunea în scris privind achitarea lor din lipsa elementelor infracțiunii în acțiunile inculpaților, însă instanța i-a condamnat, aplicîndu-le pedeapsă a cîte 6 ani închisoare fiecăruia, ulterior persoanele condamnate au fost achitate; - încălcarea prevederilor alin.(9) art. 90 CPP – pronunțarea încheierii privind aducerea silită a martorilor, care anterior nu au fost legal citați. La baza intentării procedurilor disciplinare au fost puse încheierile interlocutorii ale instanțelor ierarhic superioare; - încălcările depistate în rezultatul generalizării practicii judiciare pe unele categorii de cauze; petiția cetățenilor. Prin hotărîrile Colegiului

³⁴ Conform Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția și Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor și angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei, reformele și actele legislative în domeniu urmau a fi adoptate **pînă la finele lunii iulie 2006**, executarea presupunînd punerea în aplicare a noilor reglementări;

³⁵ www.scjustice.md

disciplinar a fost aplicată **sanctiunea disciplinară sub formă de mustrare** la 3 judecători, iar procedurile disciplinare în privința a doi judecători **au fost sistate**, limitându-se la examinarea materialelor în ședință.

3. Hotărârile CSM **despre examinarea și soluționarea petițiilor** (nr.142/10 din 27.06.2006, nr. 161/11 din 13.07.2006). Se constată că în decurs de 6 luni ale anului în adresa Consiliului Superior al Magistraturii au fost depuse 944 de petiții și adresări ale persoanelor fizice și juridice, cu 210 de petiții și adresări mai mult decât în semestrul I al anului 2005. De la Președinție au fost remise Consiliului Superior al Magistraturii 74 petiții, de la Parlament - 97, de la Guvern - 8, de la Centrul pentru Drepturile Omului - 6. **La soluționare, au fost respinse 714 petiții**, care fie erau neîntemeiate, fie în conținutul lor erau invocate chestiuni ce nu țin de competența CSM, cum ar fi ilegalitatea hotărârilor judecătorești, fie se solicita implicarea Consiliului în actul de justiție. 35 de petiții au fost satisfăcute. Din esența petițiilor depuse rezultă că activitatea organizatorică în unele instanțe judecătorești nu este la un nivel convenit, se tergiversează judecarea unor cauze, se încalcă termenele prevăzute de legislație pentru redactarea hotărârilor judecătorești, pentru transmiterea cauzelor judecate în cancelaria instanței și remiterea cauzelor cu apel și recurs în instanța ierarhic superioară. Nu în toate cazurile se reacționează prompt la toate adresările cetățenilor, ceea ce are ca urmare parvenirea unor petiții repetate. În unele cazuri se încalcă termenele de examinare a petițiilor, la unele petiții nu se dau răspunsuri la toate chestiunile invocate. În perioada respectivă, de către instanțele judecătorești ierarhic superioare au fost emise încheieri interlocutorii în adresa a 11 judecători, care au fost discutate la ședințele Consiliului. Întru soluționarea problemelor și înlăturarea neajunsurilor depistate, **CSM a dispus**: - implementarea Regulamentului privind soluționarea petițiilor de către CSM în ceea ce privește evidența și soluționarea petițiilor parvenite în adresa Consiliului; - luarea măsurilor operative de înlăturare a încălcărilor depistate în urma examinării petițiilor și soluționarea problemei responsabilității persoanelor vinovate de încălcarea legii; - întreprinderea măsurilor necesare întru urgentarea examinării petițiilor în termenele stabilite în Legea cu privire la petiționare și Regulamentul privind soluționarea petițiilor de către Consiliul Superior al Magistraturii; - îndeplinirea strictă a prevederilor legislației la judecarea cauzelor cu respectarea termenelor rezonabile și legale întru asigurarea dreptului persoanelor la un proces echitabil. Președinții instanțelor judecătorești se atenționează asupra necesității respectării prevederilor Legii cu privire la petiționare, îmbunătățirii calității examinării petițiilor în scopul reducerii fluxului de petiții întemeiate.

La 17 august Guvernul a expediat Parlamentului un proiect de lege menit să consolideze **reglementările referitoare la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești**³⁶. Se propune a stabili expres repararea integrală, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere, a prejudiciului moral și material cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: reținerii, aplicării măsurilor preventive sub forma arestului, declarației de nepărsire a localității sau a țării, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată; efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și a blocării conturilor bancare. Sunt propus reglementări noi referitoare la modul de calculare a cuantumului prejudiciului materiale (salariu mediu lunar; 2 unități convenționale pentru o oră de muncă prestată neîntemeiat în folosul comunității; beneficiul neobținut (în cazul persoanei juridice etc.). Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral, în cazul în care persoana a fost privată de libertate, se stabilește în cuantum de la 2 pînă la 15 unități convenționale pentru fiecare zi de detenție (în cazul în care persoana n-a fost privată de libertate mărimea reparației nu poate depăși 500 de unități convenționale). Ministerul Finanțelor sau, după caz, autoritățile administrației publice locale, după

³⁶ Conform Programului legislativ pentru anii 2005 – 2009 (secțiunea I pct.27), legea respectivă urma să fie adoptată pînă la finele anului 2005;

repararea din contul bugetelor respective a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale vor sesiza Procuratura Generală în vederea stabilirii faptului dacă acțiunile sau inacțiunile persoanei (persoanelor) cu funcții de răspundere care au condus la cauzarea prejudiciului material și moral pot fi calificate ca infracțiuni.

Studiu de caz: pronunțarea de către un judecător a sentinței contrare legii:

Prin sentința Judecătorei Centru, mun.Chișinău din 15.03.2006, doi cetățeni au fost condamnați în baza art. 123¹ Cod penal (redacția anului 1961) cu aplicarea art. 42 Cod penal (redacția anului 1961) - **la cîte 6 ani închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis**, fără privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

Împotriva sentinței nominalizate procurorul, apărătorul și inculpații au declarat apel privind ilegalitatea sentinței. Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău prin decizia din 27.04.2006 a admis apelurile și a casat sentința Judecătorei Centru, mun.Chișinău din 15.03.2006, pronunțînd o nouă hotărîre prin care ambii inculpați au fost achitați pe motivul că fapta acestora nu întrunește elementele infracțiunii. Colegiul penal al Curții de Apel Chișinău, judecînd apelul, a menționat că procurorul în instanța de fond a solicitat achitarea inculpaților din motivul lipsei în acțiunile lor a elementelor componente ale infracțiunii. Însă, în pofida faptului că procurorul nu a susținut învinuirea, **instanța de fond a pronunțat o sentință de condamnare, ceea ce contravine nu numai probelor administrate în cauză, dar și normelor procesuale penale**, și anume: art.8 alin. (3), art. 24 alin. (2), art. 325 și art.389 Cod de procedură penală, care dispun că instanța de judecată nu este în drept din oficiu să se manifeste în favoarea acuzării atunci cînd procurorul, care prezintă acuzarea de stat, renunță de a mai acuza persoanele.

Aceste argumente au servit drept temei și pentru adoptarea încheierii interlocutorii de către Curtea de Apel, în care s-a constatat că **instanța de judecată a încălcat principiul contradictorialității și dreptul inculpaților la un proces echitabil**, despre ce instanța de apel a considerat necesar de a aduce la cunoștința Consiliului Superior al Magistraturii³⁷.

Prin **interpelarea deputatului în Parlament Alexandru Lipcan și prin petiția unuia din condamnați**, Consiliul Superior al Magistraturii a fost sesizat asupra aceluiași încălcări de lege admise de judecător, care au avut drept consecință deținerea ilegală a două persoane pe o perioadă de 42 de zile. Încheierea interlocutorie, interpelarea deputatului Alexandru Lipcan și petiția lui Efim Nivnea au servit ca temei pentru intentarea procedurii disciplinare în privința judecătorului în baza art. 22 alin. (2) lit. a) din Legea cu privire la statutul judecătorului și art. 9 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor³⁸.

Prin hotărîrea Colegiului disciplinar de pe lîngă Consiliul Superior al Magistraturii din 30.06.2006, **judecătorului i s-a aplicat o sancțiune disciplinară în formă de mustrare**.

Independența politică / Transparența

Studiul „Viitorul Incert al Moldovei” expune opinii conform cărora în Republica Moldova **independența justiției nu este consolidată**, persecuțiile pe criterii politice nefiind excluse³⁹. În acest sens, autorii studiului invocă cazul ex-ministrului apărării Valeriu Pasat, precum și cazul dosarului intentat Președintelui B.C „Victoriabank”. Experții consideră că situația în domeniu determină și rata joasă a investițiilor străine în Moldova.

Modificări legislative și normative relevante

Legea cu privire la sistemul de executare silită (nr. 204-XVI din 06.07.2006) a intrat în vigoare la 11 august 2006. Executarea silită este pusă în sarcina Ministerului Justiției și se realizează prin intermediul Departamentului de executare și al oficiilor de executare, în colaborare cu alte organe. Sînt stabilite atribuțiile organelor respective, precum și prevederi referitoare la statutul executorului

³⁷ Conform Articolul 307 Cod penal, pronunțarea cu bună-știință de către judecător a unei hotărîri, sentințe, decizii sau încheieri contrare legii se pedepsește cu amendă în sumă de la 300 la 800 unități convenționale sau cu închisoare de la 2 la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani. Aceeași acțiune legată de învinuirea de săvîrșire a unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 5 ani.

³⁸ De notat că în ședința Parlamentului din 23 martie 2006 deputatul Gh.Susarenco a adresat o interpelare Procuraturii generale, solicitînd examinarea posibilității intentării dosarelor penale împotriva președinților judecătorilor sectoarelor Centru și Buiucani din mun.Chișinău, deoarece, conform unui răspuns primit de la Consiliul Superior al Magistraturii, în instanțele numite nu se respectă principiul repartizării aleatorii (conform art.344 Cod de procedură penală) a dosarelor penale, președinții instanțelor luînd singuri decizii. Deputatul Susarenco aprecia că în acțiunile respective ale judecătorilor sînt elemente ale infracțiunii "Exces de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu";

³⁹ *Moldova's Uncertain Future*, Crisis Group Europe Report N°175, 17 August 2006, www.crisisgroup.org;

judecătoresc, drepturile și obligațiile acestuia în procesul de executare silită; modul de accedere în profesie, formarea inițială și continuă; răspunderea pentru încălcări. Remunerarea executorilor se va efectua conform reglementărilor despre salarizare, legea stabilind că executorul judecătoresc poate beneficia de un spor la salariu de pînă la 200 unități convenționale lunar, dar nu mai mult de 1200 unități convenționale anual din taxa de executare real încasată (prevederea se va aplica însă numai pînă la 1.01.2007).

Tot la 11 august a fost publicată **Legea pentru modificarea și completarea Legii cu privire la avocatură** (nr.215-XVI din 13.07.2006). Modificările, determinate de recomandările experților Consiliului Europei și propunerile Baroului Avocaților din Moldova⁴⁰: - concretizează statutul avocatului (liber profesionist, consultant independent și reprezentant în toate chestiunile juridice); - stabilesc dreptul oricărei persoane să consulte în chestiunile juridice un avocat și să fie reprezentată de acesta în raporturile cu toate persoanele fizice și juridice, inclusiv cu statul și cu organele acestuia, în instanțele de judecată și în judecătoriile arbitrale; - acordă scutire de efectuarea stagiului profesional și susținerea examenului de calificare persoanelor care au cel puțin 10 ani vechime în muncă în funcția de judecător sau procuror; stabilesc procedurile de admitere în profesia de avocat; - stabilesc înregistrarea birourilor individuale și asociate de avocați de către Consiliul baroului și ținerea registrului birourilor de către Consiliul Baroului (în prezent aceste atribuții le execută Ministerul Justiției); - instituie principii noi de formare a Comisiei de licențiere a profesiei de avocat (din 11 membri, dintre care 7 avocați sînt aleși de Congres și 4 membri desemnați de ministrul justiției).

Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative (nr.184-XVI din 29.06.2006), publicată în Monitorul Oficial din 11.08.2006 revizuieste o serie de reglementări ale Codului penal și ale Codului de procedură penală, în conformitate cu principiile *justiției restaurative* (reparare a prejudiciului și nu pedepsire cu orice preț a minorului). Legea modifică sancțiunile penale aplicabile minorilor, micșorînd maxima generală a pedepsei închisorii, stabilind aplicarea pedepsei muncii neremunerate în folosul comunității pentru un număr mai mare de infracțiuni. Pentru săvîrșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, pedeapsa se aplică minorului numai dacă se apreciază că luarea măsurii cu caracter educativ nu este suficientă pentru corectarea minorului. Legea mai obligă ca în privința persoanelor care se eschivează cu rea-voință de la munca neremunerată în folosul comunității, această pedeapsă să fie înlocuită cu închisoare.

Instruirea specialiștilor din sistem / Asigurarea materială

La 4 august 2006 la Ministerul Justiției a avut loc **prima ședință a Consiliului Institutului Național al Justiției**, organ colegial constituit din 13 membri: 7 desemnați de Consiliul Superior al Magistraturii din rîndul judecătorilor instanțelor de judecată de diferite niveluri, 4 de Colegiul Procuraturii Generale, un membru desemnat de Ministerul Justiției și un profesor titular de drept ales de Senatul Universității de Stat din Moldova. În urma votului secret Președinte al Consiliului Institutului Național al Justiției a fost ales dl Mihai Martînenco, judecător la Curtea Supremă de Justiție, vicepreședinte al Colegiului Penal al CSJ. La aceeași ședință, au fost desemnați șapte membri ai Consiliului de Administrare al Institutului Național de Justiție din partea corpului judecătoresc: Mihail Martînenco, Eugenia Fistican, Iuliana Oprea (judecători la CSJ), Nina Vascan (judecător la Curtea de Apel Chișinău), Ghenadie Nicolaev (vicepreședinte al Curții de Apel Chișinău), Tatiana Podoprigora (președinte al Judecătoriei Bălți), Maria Ghervas (judecător la Judecătoria Botanica).

La 25 august în Monitorul Oficial al RM este publicată Hotărîrea Consiliului Institutului Național al Justiției, prin care se anunță **concurs pentru suplinirea postului vacant de director executiv al Institutului**, sînt indicate condițiile pe care trebuie să le întrunească candidatul și enumerate actele pe care trebuie să le depună.

⁴⁰ Modificarea legislației în domeniu a fost inclusă în pct.13 al Programului calendaristic al acțiunilor legislative în conformitate cu Rezoluția și Recomandările Comisiei pentru respectarea obligațiilor și angajamentelor statelor membre ale Consiliului Europei (HP 284-XVI din 11.11.2005);

Conform Raportului despre activitatea Centrului de Perfecționare a Cadrelor Justiției, în perioada mai-iulie 2006 **au fost organizate mai multe seminare**, la care au fost abordate diverse tematici⁴¹: aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului (au participat circa 80 de judecători și procurori); - procesul de elaborare a actelor normative; - problemele practice privind numirea expertizei judiciare economice etc.

Cinci procurori din Republica Moldova vor pleca în SUA pentru a participa la realizarea Programului "Community Connections: Combaterea Corupției în Sistemul Judiciar", finanțat de Guvernul SUA (USAID). **Procurorii moldoveni se vor stagia timp de 3 săptămâni în instituții și organizații din SUA.**

Prin Legea nr.252-XVI din 26.07.2006 pentru modificarea și completarea Legii bugetului de stat pe anul 2006, publicată la 11 august, **bugetul pentru justiție a fost majorat cu 54 milioane de lei, din care peste 52 de milioane au fost alocate în scopul asigurării plății salariilor majorate.** Pentru remunerarea avocaților din oficiu s-au alocat suplimentar peste 650 mii lei, iar pentru remunerarea notarilor de stat peste 200 mii lei.

Cadrul de cheltuieli pe termen mediu pe anii 2007-2009, publicat la 8 august 2006 (HG nr. 813/11.07.2006) stabilește Prognoza cheltuielilor publice în procente din PIB, pentru Justiția și jurisdicția constituțională doar 0,3% (2006-2008) și 0,2% (2009). Datorită creșterii (prognozate) a PIB, cheltuielile bugetare reale vor fi în creștere comparativ cu anii anteriori, Guvernul considerând oportună majorarea cheltuielilor doar pentru dezvoltarea sistemului de pregătire a cadrelor în domeniul justiției și îmbunătățirea condițiilor de detenție în penitenciare. Conform evoluției bugetului public național, cheltuielile pentru justiție, în % față de total vor constitui 0,8 % în 2006, 0,7% (2007-2008) și 0,6% în 2009.

Căi alternative de soluționare a litigiilor / Instituțiile penitenciare

Conform datelor Departamentului Instituțiilor Penitenciare al Ministerului Justiției, **volumul producției fabricate de către deținuți de la începutul anului curent este mai mare decât cel planificat inițial.** Deținuții deja au produs mărfuri în valoare de 9 671 mii lei, cu 200 mii lei mai mult decât volumul planificat, sau cu circa 620 mii lei mai mult față de perioada similară a anului 2005. Deținuții sunt antrenați în diverse activități de muncă: cusutul manual al încălțăminteii, în cooperare cu SA "Zorile" (peste 1100 de condamnați), producerea țiglei, cusutul uniformelor pentru angajații penitenciarelor, producerea pietrei de calcar. În total, în câmpul muncii sunt încadrați peste 1700 de deținuți, câștigul lunar al unor condamnați care muncesc în condiții speciale variază între 1000 și 2000 lei. Veniturile obținute le permit deținuților să-și asigure nevoile personale și să achite, în funcție de sentința judiciară, pensiile alimentare sau titlurile executorii către stat ori partea vătămată.

La finele lunii iulie Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) a lansat în penitenciarele din Republica Moldova o **campanie de distribuire a materialelor de informare a persoanelor aflate în detenție**⁴². Condamnații primesc plicuri și carduri poștale cu taxa preplătită, hârtie și pixuri, ghiduri informative, bibliotecile vor fi dotate cu literatură despre actele internaționale etc. Acțiunea contribuie la realizarea activităților prevăzute din Planul Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului (Capitolul 14 „În domeniul asigurării drepturilor deținuților”).

⁴¹ www.justice.gov.md;

⁴² www.justice.gov.md